Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

"Актуальні стратегії гуманітарного знання"
(назва навчальної дисципліни)
033 Філософія
(назва освітньої програми)
Рік 2025-2026, семестр 2*
Форма навчання (*денна, заочна, вечірня*) *

Галузь знань*03 Гуманітарні науки
Спеціальність*033 Філософія
(шифр, назва)

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Кафедра та викладач	Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Викладач/викладачі: Андрущенко Віктор Петрович Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?user=eP5HhOwAAAAJ&hl=ua E-mail: (адреса корпоративної пошти викладача): rector@udu.edu.ua Лінк на курс в Moodle (за наявності) *: https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2124

I. Основна мета/цілі навчання	сформувати у здобувачів третього рівня вищої освіти цілісне розуміння сучасного стану, методологічних засад і перспектив розвитку гуманітарного знання; розвинути здатність критично аналізувати актуальні стратегії гуманітарного дослідження, осмислювати трансформації людини, культури, суспільства та знання в умовах глобалізації, цифровізації й міждисциплінарної взаємодії.		
II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі*	*Навчальна дисципліна вибіркова* *Дисципліна за вибором аспіранта* *СВ 01*		
III. Обсяг навчальної дисципліни	*Кількість кредитів*	*3*	*3*
	Загальна кількість годин	*90*	*90*
	Лекційні заняття	*10*	*4*
	Семінарські/практичні заняття	*26*	*4*
	Самостійна робота	*54*	*82*
IV. Короткий зміст	***МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні засади гуманітарного знання*** ***Тема 1. Гуманітарне знання: предмет, структура та функції***		

навчальної дисципліни	*Поняття гуманітарного знання та його специфіка. Гуманітарне знання в системі сучасної науки. Людина, культура, мова, історія та суспільство як предмети гуманітарного пізнання. Співвідношення гуманітарного, соціального та природничо-наукового знання. Ціннісний, інтерпретативний і рефлексивний виміри гуманітарного дослідження. Функції гуманітарного знання в суспільстві та культурі.* ***Тема 2. Еволюція методологічних стратегій гуманітарного пізнання*** *Класичні засади гуманітарного пізнання та проблема наукової об'єктивності. Герменевтика як стратегія розуміння та інтерпретації текстів і культурних явищ. Феноменологічний підхід до дослідження людського досвіду. Структуралізм і постструктуралізм у гуманітарних дослідженнях. Критична теорія, генеалогічний та деконструктивний підходи. Проблема методу, інтерпретації та обґрунтування результатів гуманітарного дослідження.* ***МОДУЛЬ 2. Сучасні стратегії та міждисциплінарні трансформації гуманітаристики*** ***Тема 3. Міждисциплінарність і трансдисциплінарність у гуманітарному знанні*** *Передумови міждисциплінарного розвитку сучасної науки. Відмінності між мультидисциплінарністю, міждисциплінарністю та трансдисциплінарністю. Взаємодія філософії, історії, культурології, соціології, психології та когнітивних наук. Комплексне дослідження людини й суспільства. Інтеграція теоретичних підходів і дослідницьких методів. Можливості та ризики міждисциплінарного синтезу.* ***Тема 4. Критичні стратегії аналізу культури, суспільства та влади*** *Критичне мислення як складова сучасної гуманітарної освіти й науки. Ідеологія, дискурс і влада в гуманітарному аналізі. Соціокультурні механізми виробництва та поширення знання. Постколоніальні студії та критичне переосмислення історичних наративів. Деколонізація гуманітарного знання та переоцінка інтелектуальних традицій. Український культурний і гуманітарний досвід у глобальному інтелектуальному контексті.* ***Тема 5. Гуманітарне знання в умовах глобалізації та соціокультурних трансформацій*** *Глобалізація як чинник зміни предмета й методів гуманітарних досліджень. Проблеми ідентичності, пам'яті, культурної спадщини та колективного досвіду. Гуманітарне знання в умовах суспільних криз, війни та вимушених переміщень. Етичні виміри осмислення травматичного історичного досвіду. Культурна різноманітність, діалог і взаєморозуміння. Роль гуманітаристики у формуванні суспільної стійкості та осмисленні майбутнього України.* ***МОДУЛЬ 3. Цифрові трансформації та нові горизонти гуманітарного дослідження*** ***Тема 6. Цифрова гуманітаристика: методи, інструменти та дослідницькі можливості*** *Поняття та становлення цифрової гуманітаристики. Цифрові архіви, електронні бібліотеки й відкриті дослідницькі ресурси. Цифрове опрацювання текстів, корпусний аналіз і комп'ютерна герменевтика. Візуалізація даних, цифрове картографування та аналіз культурних мереж. Використання цифрових інструментів у дослідженні історії, мови, літератури й культури. Проблеми достовірності, репрезентативності, збереження даних і цифрової нерівності.* ***Тема 7. Штучний інтелект і трансформація гуманітарного знання*** *Штучний інтелект як інструмент сучасного наукового дослідження. Можливості використання генеративного штучного інтелекту в аналізі текстів і джерел. Алгоритмічні упередження та проблема інтерпретованості результатів. Межі автоматизації гуманітарного пізнання. Авторство, інтелектуальна власність і академічна доброчесність у цифровому середовищі. Відповідальне використання цифрових інструментів у підготовці наукових публікацій і дисертацій.* ***МОДУЛЬ 4. Практичне застосування стратегій гуманітарного знання***

	Тема 8. Академічна комунікація, відкритість і відповідальність гуманітарного дослідника *Сучасні форми академічної комунікації та поширення наукових результатів. Відкрита наука, відкритий доступ і принципи відповідального дослідження. Академічна доброчесність, коректне цитування та запобігання плагіату. Етичні засади роботи з персональними даними, усними свідченнями й чутливими матеріалами. Комунікація наукового знання з громадськістю. Відповідальність гуманітарія перед суспільством і культурою.* ***Тема 9. Проєктування дослідження на основі сучасних стратегій гуманітарного знання*** *Визначення дослідницької проблеми, об'єкта, предмета, мети й завдань. Формування теоретичної та методологічної основи дослідження. Обґрунтування вибору дослідницької стратегії та методів. Відбір джерел, аналіз літератури й оцінювання достовірності інформації. Інтеграція міждисциплінарних підходів у власне дослідження. Презентація дослідницького задуму, академічна дискусія та взаємооцінювання.*
V. Результати навчання	РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій. РН2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми філософії державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії. РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів. РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці. РН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити цілісне нове знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів. РН9. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері філософії, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін. РН10. Продукувати нові системоутворюючі знання на перетині фундаментальних проблем філософії та сучасних суспільних трансформацій в Україні та світі, гнучко моделюючи власну дослідницьку траєкторію відповідно до специфіки обраного наукового напряму (від класичного історико-філософського академізму до культурно-антропологічних чи соціально-освітніх студій), та верифікувати їх у сучасному науковому дискурсі.

VI. Порядок і критерії оцінювання	***Поточний контроль:****1. Опрацювання матеріалів до практичних занять та участь в них: доповідь на занятті, участь в обговоренні теми шляхом постановки проблемних питань та дискусія, доповнення міркувань. (Відповіді на шести заняттях, кожне з яких передбачає максимальну оцінку 5 балів, в загальному підсумку може становити 30 балів).* *2. Написання реферату з дисципліни. Виконується з теми, яка визначається на перетині проблематики курсу та теми дисертаційного дослідження здобувача освіти. Оцінка за реферат становить допуск до складання іспиту. (Максимальна оцінка за виконання реферату може становити 30 балів).* ***Підсумковий контроль*** *здійснюється у формі усного іспиту (відповіді на 4 питання одного з 35 екзаменаційних білетів, з них 3 питання – теоретичні, одне – характеристика першоджерела).* **Критерії оцінювання** Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. (*Оцінку 5 балів здобувач може отримати у випадку системного розуміння теми, позицію обґрунтовує на основі різних джерел; висловлює інноваційну й оригінальну авторську позицію; оцінка 4 бали ставиться за комплексне розуміння теми, з наявними незначними огріхами в інтерпретації фактів, міркування обґрунтовує на основі освоєння декількох джерел, має авторську позмицію та вміє логічно структурувати навчальний матеріал; оцінка 3 бали ставиться за базове розуміння теми, не оригінальну авторську позицію та її стисле розкриття під час представлення теми, алогічну структуризацію навчального матеріалу; 2-1 бали ставиться за поверхове розуміння теми, наявні значні фактичні помилки та виявлений академічний плагіат.* Під час виконання письмової роботи (реферат): повнота розкриття теми; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; дотримання вимог оформлення письмової роботи. **Рівень відповідності критеріям** Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно висловлюється з теми будь-якого рівня складності, аргументовано висловлює свої думки. Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно. Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово. Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем. Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку; 0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.
VII. Політика курсу*	**Загальні правила під час занять**: *взаємоповага*; *активна участь* у дискусіях та обговореннях; *вимкнення гаджетів* (під час онлайн-занять вимкнення звуку); *запис матеріалу*: можна записувати матеріал лекцій, але фотографувати екрани презентацій/схем/малюнків лише з дозволу викладача.

	Дедлайни та умови для перескладання: *чіткі дедлайни*: всі завдання мають бути виконані та здані до зазначеного терміну (реферат); *обґрунтування пропусків*; *перескладання*: можливість перескладання зазвичай передбачається, але лише в усній формі (курс спрямований на високий розвиток комунікативних навичок, участь в дискусіях тощо). **Академічна доброчесність**: *самостійна робота*: завдання мають виконуватися самостійно, в разі посилання на матеріали – цитування джерел; *плагіат є неприпустимим*. **Зворотний зв'язок: викладач регулярно надає зворотний зв'язок у разі коректного звернення за** усталеними нормами – засобами (корпоративна електронна адреса). **Індивідуальні консультації**: при виникненні питань, здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.
VIII. Основні інформаційні ресурси	*Зазначають кілька основних джерел (підручники, посібники, статті, монографії, інтернет-ресурси тощо) для вивчення навчальної дисципліни** Dilthey, W. *Introduction to the Human Sciences*. У праці розглядаються засади гуманітарного пізнання та його відмінності від природничих наук; Gadamer, H.-G. *Truth and Method*. Основоположна праця з філософської герменевтики та проблем розуміння й інтерпретації; Ricoeur, P. *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning*. Дослідження природи інтерпретації, тексту та значення; Foucault, M. *The Archaeology of Knowledge*. Методологічні підходи до аналізу дискурсів і формування знання; Kuhn, T. S. *The Structure of Scientific Revolutions*. Праця про парадигми, наукові зміни та розвиток наукового знання; Snow, C. P. *The Two Cultures and the Scientific Revolution*. Осмислення взаємин природничо-наукової та гуманітарної культур; Klein, J. T. *Interdisciplinarity: History, Theory, and Practice*. Дослідження теоретичних засад і практик міждисциплінарності; Svensson, P. *Big Digital Humanities: Imagining a Meeting Place for the Humanities and the Digital*. Праця про взаємодію гуманітаристики та цифрових технологій.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри __соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики___
протокол №_1__ від __29 серпня 2025 р_____

***** Не є обов'язковим структурним елементом робочої програми навчальної дисципліни (силабуса). Також за рішенням гаранта та науково-методичної ради факультету/інституту відповідно до специфіки освітньої програми, в межах якої викладається навчальна дисципліна, можуть бути додані інші структурні елементи робочої програми навчальної дисципліни (силабуса) або змінено її технічне оформлення